

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาสมบัติและวิบัติที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

ผู้วิจัย : พระสมุห์ปิยะวัฒน์ จิตสทฺโธ (ศิริสอน)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาวรญาณ วรณฺญ, ดร. พธ.บ., M.A., Ph.D.

: ผศ.ดร.วรกฤต เกื่อนช้าง ป.ธ.๙, ศษ.บ., ศศ.ม., ปร.ด.

: อาจารย์วัฒน์ กัลยาณพัฒน์กุล ป.ธ.๙, น.บ., กศ.ม.

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาเรื่องสมบัติในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาเรื่องวิบัติในคัมภีร์พระพุทธศาสนา และ ๓) เพื่อวิเคราะห์เรื่องสมบัติและวิบัติในคัมภีร์พระพุทธศาสนาที่สัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตในสังคมไทยปัจจุบัน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร โดยรวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา สำนวนข้อมูลหัตถ์จากตำราวิชาการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า

๑. สมบัติในพระพุทธศาสนา หมายถึง ข้อดี ความเพียบพร้อม ความสมบูรณ์แห่งองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งอำนวยผลดีให้แก่การประกอบกรรม มีอยู่ ๔ ประการ คือ ๑) คติสมบัติ ความถึงพร้อมด้วยคติที่ไป คือ การเกิดในประเทศที่สมควรและเหมาะสมในการที่จะเข้าถึงพระรัตนตรัย มีโอกาสที่จะได้ประพฤติปฏิบัติธรรมอันจะเป็นประโยชน์แก่อกุศลแก่ชาวโลก ๒) อุบัติสมบัติ ความถึงพร้อมด้วยรูปร่างสมส่วน งดงาม คือ มีอวัยวะครบ ๓๒ ประการ สมบูรณ์และงดงามตามสภาวะแห่งตน ไม่เป็นอุปสรรคในการประกอบกุศลตามความต้องการของมนุษย์และสรรพสัตว์ที่มองเห็นความทุกข์ที่เกิดจากการผิติดล ๓) กาลสมบัติ ความถึงพร้อมด้วยกาล คือ เวลาที่เหมาะสม ในการที่จะแสดงความสามารถในการนำสังคมไปสู่สันติสุขได้ และ ๔) บิยคสมบัติ ความถึงพร้อมด้วยการประกอบความเพียร สมบัติทั้ง ๔ ประการจะบังเกิดได้ต่อเมื่อมีการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุ ๓ หรือที่เรียกว่าที่ตั้งแห่งการทำบุญเพื่อให้ได้สมบัติ คือ ๑) การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ปัน คือการรู้จักให้ทาน อันเป็นการสละความเห็นแก่ตัว หรือที่เรียกว่าความตระหนี่ที่มีในตนให้เบาบางลงตามสมควรแก่เหตุอันมีปัญญาเป็นเครื่องประคับประคอง ๒) การมีศีล คือการไม่เบียดเบียนกันและกัน อันเป็นพื้นฐานของความดีของมนุษย์และสรรพสัตว์ที่มองเห็นความทุกข์ที่เกิดจากการผิติดล และ ๓) การ

พัฒนาสมาธิ คือการรู้จักอบรมจิตของตนเอง อันเป็นการพิจารณาจัดระเบียบความคิดของตนให้เป็นระบบ รู้ว่าอะไรผิด อะไรถูก ตามหลักธรรม

๒. วิบัติ หมายถึง ข้อเสีย จุดอ่อน ความบกพร่องแห่งองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งไม่อำนวยผลที่เกื้อกูลแก่การให้ผลของกรรมดี มีอยู่ ๔ ประการ คือ ๑) คติวิบัติ คติเสีย เช่น ในสมัยพุทธบาทกาลนี้มีพระพุทธเจ้าเสด็จอุบัติตรัสสอนธรรม เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่ชาวโลก แต่ตัวไปเกิดอยู่เสียในป่าเขา แม้จะมีสติปัญญาดี ก็ไม่มีโอกาสได้ศึกษาปฏิบัติตามหลักธรรม ๒) อุปธิวิบัติ รูปร่างเสีย คือการได้เกิดในถิ่นหรือในตระกูลมั่งคั่งสมบูรณ์ด้วยทรัพย์อันน่าพึงพอใจของชาวโลกแต่พิกลพิการง่ายไป ไม่อาจได้รับการยกย่องเชิดชูด้วยเกียรติยศจากสังคมที่ชาวโลกนับถือกันว่าเป็นความสุขเพราะร่างกายหรือสังขารไม่เอื้ออำนวย ๓) กาลวิบัติ กาลเสีย เช่น ในยามที่สังคมเริ่มเสื่อมจากศีลธรรมหรือยามบ้านเมืองวุ่นวาย ด้วยศึกสงคราม กอรปกับผู้ปกครองมีจิตใจที่ไม่มั่นคง แม้จะมีผู้ที่มีสติปัญญาความสามารถ ที่ได้รับการยกย่องจากสังคมมาให้การแนะนำในแนวทางแห่งสันติสุข ก็ไม่ได้รับความสนใจยกย่อง เพราะคำแนะนำของท่านไม่เหมาะกับโอกาสและกาลในขณะนั้น และ ๔) ปโยควิบัติ กิจการเสีย คือ การประกอบกิจที่ไม่ส่งผลในทางที่ดีแก่ผู้ประกอบ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งการบำเพ็ญบุญทั้ง ๓ ประการ เช่น มีความถึงพร้อมด้วยคุณวุฒิและวัยวุฒิที่สังคมรองรับแต่ความประพฤติคือนิสัยไม่ดี ติดสุราและการพนัน ไม่รู้จักให้ปันสิ่งของ และไม่มีการอบรมจิต ตกเป็นทาสของอบายมุข ถ้าเลือกให้ไปทำงาน งานนั้นๆย่อมเกิดความเสียหาย

๓. สมบัติมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตในสังคมไทยปัจจุบัน เริ่มต้นจากการปฏิบัติที่ปัจเจกบุคคล ครอบครัว จนถึงสังคมประเทศชาติด้วยหลักศรัทธา มีความเชื่อมั่นในเรื่องกรรมหรือการกระทำ โดยเฉพาะในทัศนะของพระพุทธศาสนามีหลักคำสอนที่ทุกคนมีความเสมอภาคในศักยภาพทางจิตวิญญาณที่จะบรรลุธรรมที่เรียกว่าอริยสมบัติ ซึ่งการที่จะประสบกับความสำเร็จแห่งกิจนั้นๆได้ ต้องประกอบไปด้วยหลักธรรมที่องอาจกล้าหาญ คือ “เวสัชชกณธรรม” อันประกอบด้วยศรัทธา และมีปัญญาคอยกำกับให้มุ่งตรงต่อเป้าหมาย

ส่วนวิบัตินั้นเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามที่ทำให้ชีวิตหม่นหมองและไม่มีความสุขในการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคลในสังคม เพราะมีความเห็นตรงกันข้ามกับแนวทางที่สังคมยอมรับและถือปฏิบัติ ที่เรียกกันว่า “ทิฐฐิวิบัติ” คือมีความเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม ขาดความศรัทธาต่อหลักธรรมอันเป็นกฎหมายทางจริยธรรมขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ผู้ที่ประกอบด้วยวิบัตินี้ ไม่ว่าจะเป็นวิบัติ อะไรก็ตามอันนับเนื่องในวิบัติทั้ง ๔ ล้วนนำมาซึ่งความเสียหายทั้งแก่ตนเอง และสังคมส่วนรวม

Thesis Title : A study of accomplishment and failure in Buddhist texts

Researcher : Phrasamupiyawat Thitasattho (Sirisorn)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Dr. Phramaha Waranyu Sonchun Pali IX, B.A., M.A., Ph.D.

: Asst.Prof.Dr.Worrakrit Thuenchang Pali IX, B.A., M.A., Ph.D.

: Watthana Kanlayapatanakul Pali IX, L.L.A., M.Ed. (Ed. Ad.)

Date of Graduation : November 18, 2013

ABSTRACT

The objectives of the research were: 1) to study the accomplishment (Sampatti) in the Buddhist Scriptures, 2) to study the failure (Vipatti) in the Buddhist Scriptures, and 3) to analyze the accomplishment and the failure in the Buddhist Scriptures with living in Thai society. This research applied the documentary research with collecting data from Tipitaka, academic textbooks, related documents and researches.

Results of the Research

1. Sampatti in the Buddhism means the accomplishment and the factors favourable to the ripening of good Karma. Sampatti consists of four types: 1) Gati-sampatti is the accomplishment of the birth, the fortunate birthplace and the appropriateness for appreciating the Triple Gem, 2) Upadhi-sampatti is the accomplishment of the body, the fortunate body, and the health or physical conditions: there are thirty-two organs. A perfect body lead oneself to make a merit whenever his or her wants which not being obstacle in making any merit, 3) Kala-sampatti is the accomplishment of the time and the fortunate or favourable time, and 4) Payoga-sampatti is the accomplishment of the undertaking and the fortunate,favourable or adequate undertaking. All four Sampatti would happen when practicing Punnakiriya-vatthu (bases of meritorious action): 1) Dana is the meritorious action consisting in giving or generosity, 2) Sila is the meritorious action consisting in

observing the precepts or moral behavior, and 3) Bhava is the meritorious action consisting in mental development.

2. Vipatti is the failure, the defect, and the unfavourable factors affecting the ripening of Karma. Vipatti consists of four types: 1) Gati-vipatti is the failure as regards the place of birth and the unfavourable environment or circumstances; for example, the Buddha went to teach the Dhamma for the people. At that time, the Buddha was born in the forest. Although he was very intelligent, he did not have the opportunity to study and practice the Dhamma. 2) Upadhi-vipatti is the failure as regards the body, the deformed or unfortunate body, and the unfavourable personality, health or physical conditions. It means that who is born in the wealthy family, but he or she has the physical problems. He or she will not be accepted in the society because of a physical disable 3) Kala-vipatti is the failure as regards the time, and the unfortunate of time, for example, as the society declines from the ethics or the war, Even the leader person who is intelligent and accepted in the society gives the suggestion for the peacefulness, he is not admired from the people in the society because his suggestion is not suitable for the opportunity and the time. 4) Payoga-vipatti is the failure as losing in business which engaging in business but a business is not benefit to the entrepreneur. It is caused not be able to make merits. It means that If a company select a worker whose a qualification fails in education, misbehavior, addicting in alcoholic, gambling, not sharing, and not teaching in good moral, this company will lose and work be ruined.

3. Sampatti relates to the living in Thai society. The practice begins in the individual, family, society and nation with the Saddha (the faith) and the belief in Karma. Especially, the view of the Buddhism has the teaching that everyone is equal in the spiritual potential that will achieve the Dhamma as Ariyadhana (the noble wealth). However, Vipatti is opposite to Sampatti. It makes the life sad and unhappy in the people's living because the view is opposite to the ways of the society as Ditthi-vipatti, the failure in views, falling away from the right view, the lack of the faith in the Dhamma principles as the ethical law of the human. One who has these four failures provides the failure to oneself and the society.